

Gemensamma grunder

Ramverk för ledning och samverkan

Om ramverket

Gemensamma grunder är ett aktörsgemensamt ramverk för ledning och samverkan. Innehållet i ramverket ska göra det enklare att samverka med varandra, dela lägesbilder, samt att åstadkomma gemensam inriktning och samordning inför och under samhällsstörningar i fredstid och under höjd beredskap.

Ramverkets innehåll riktar sig till alla aktörer som har ett ansvar för eller som bidrar till att hantera samhällsstörningar. Med aktörer menas offentliga, privata och ideella organisationer. Det kan vara kommuner, regioner, myndigheter, frivilliga organisationer eller företag.

Vad syftar det till?

- Att vara en basplatta för gemensam förståelse
- Att ge tydligt stöd till operativa åtgärder
- Att främja effektivt och samordnat agerande

Hur ska ramverket användas?

Gemensamma grunder är ett ramverk för ledning och samverkan som ska användas när olika aktörer behöver samverka vid samhällsstörningar, vid fredstida kriser, men också ytterst vid krig.

Ramverket är uppbyggt som olika moduler på webben där du kan välja vilka delar och i vilken ordning du vill läsa utifrån vad du behöver.

Ett aktörs-gemensamt arbete

Ramverket är resultat av ett treårigt nationellt utvecklingsarbete där MCF samarbetat och samskapat material med över 60 aktörer från lokal, regional, högre regional, central och nationell nivå i vårt civila beredskapssystem.

Ramverket består av fyra nivåer och ett antal utgångspunkter

Utgångspunkter handlar om vad vi bör och ska ta hänsyn till när vi samverkar. Här finns länkar till relevant information och kunskap som du behöver känna till innan du börjar utforska de fyra nivåerna i ramverket. Innehållet i utgångspunkterna handlar om att förstå och få ökad kunskap om lagar och regler, vårt beredskapssystem, vilka mål som styr arbetet, vilka tekniska och digitala förutsättningar som finns och att de stöd vi tar fram så långt som möjligt bör bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Konceptuell grund handlar om vårt aktörsgemensamma språk. För att vi ska kunna hantera samhällsstörningar effektivt behöver vi ha en gemensam förståelse för de begrepp som vi aktörer utgår ifrån när vi tänker och kommunicerar. Den konceptuella grunden innehåller definitioner och fördjupningar av viktiga termer och begrepp – samt beskrivningar av hur dessa hänger ihop. Den är också en grund för utveckling och förståelse inom de andra områdena i ramverket och bidrar till en röd tråd mellan nivåerna.

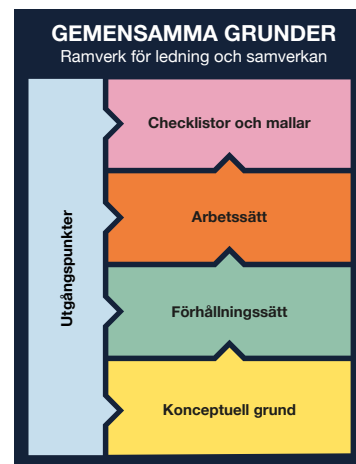
Förhållningssätt handlar om hur vi kan tänka och förhålla oss i hanteringen av samhällsstörningar. De är sätt att tänka som påverkar våra resonemang, attityder och agerande, och de hjälper oss att motverka vanliga brister vid hanteringen av samhällsstörningar. De kan ses som mentala kompasser som vägleder tänkandet på ett konstruktivt sätt.

Arbetssätt innehåller metoder och vägledning för hur:et. Alla aktörer som är med och hanterar samhällsstörningar måste enkelt kunna komma i kontakt med varandra och hitta effektiva former för gemensam hantering. Här får du konkreta beskrivningar om hur arbetet bör gå till, till exempel i form av processer för inriktning och samordning och samlad lägesbild.

Checklistor och mallar ger stöd till operativt arbete. Här finns avgränsade beskrivningar som fokuserar på hur mer detaljerade arbetsmoment kan göras. Till exempel kan du här ta del av stödmaterial för att ta fram en samlad lägesbild.

Ramverket hittar du på www.mcf.se/ledningsamverkan

Kontakta oss gärna på ledningsamverkan@mcf.se

Se [film](#) om ramverket för en enkel och övergripande beskrivning och gå gärna [webbkursen](#).

Inriktning och samordning behövs för att uppnå önskade effekter

I arbetet med att hantera samhällsstörningar används ofta termerna inriktning och samordning:

- **Inriktning** har att göra med frågan **om vi gör rätt saker**
- **Samordning** har att göra med frågan **om vi gör saker på rätt sätt**.

Vid samhällsstörningar krävs ofta att aktörerna anpassar sig efter varandras arbete i större utsträckning än i vardagen, och för att en sådan anpassning ska kunna ske behöver aktörerna ofta komma överens om en **aktörsgemensam inriktning och samordning**.

Om vi tar exemplet svinpest skulle **inriktningen** kunna vara att begränsa smittan till ett visst område och därmed säkerställa att smittan inte sprids. Med andra ord är det denna inriktning som säger vad vi bedömer är **rätt sak att göra**.

Vid kravaller kan inriktningen vara att hålla oroligheterna inom förutbestämda gator, och vid en översvämning kan inriktningen vara att i första hand länspumpa offentliga byggnader – och först därefter hjälpa privatpersoner.

Med samordning menar vi hur vi arbetar för att bli så effektiva som möjligt, det vill säga **vem som gör vad, var och när**.

Ledning, samverkan och övrig styrning

För att hantera samhällsstörningar effektivt krävs att både enskilda aktörer och flera tillsammans kan uppnå inriktning och samordning. Därför är inriktning och samordning viktigt både i internt och i aktörsgemensamt arbete. Det betyder att arbetet med att kommunicera, samla in information, förstå situationen, ta fram inriktning samt planera och koordinera insatser behöver kunna göras både aktörsinternt och aktörsgemensamt.

Ledning – styrning genom mandat och beslutshierarkier

Ledning innebär att inriktning och samordning uppnås med utgångspunkt i en förutbestämd beslutshierarki där någon ges rätt att bestämma. Ledning sker när någon har ett formellt mandat att fatta beslut och bestämma över någon annan – antingen inom en organisation eller i vissa fall mellan organisationer. När ledning omfattar flera olika organisationer rör det oftast specifika frågor, exempelvis smittskydd eller evakuering.

Samverkan – när flera aktörer kommer överens

I det aktörsgemensamma sammanhanget kan aktörer relativt sällan bestämma över varandra i formell bemärkelse, utan varje aktör behöver ta beslut för sin egen organisation. Istället kan aktörerna dela information med varandra och komma överens om en gemensam inriktning. Vi talar då om samverkan. Ibland görs detta mellan två eller ett fåtal aktörer, och ibland kräver sammanhanget flera aktörer. En geografiskt områdesansvarig eller sektorsansvarig aktör kan hålla ihop arbetet. När aktörerna kommit överens om en inriktning behöver varje aktör ta denna med sig hem till sin egen organisation för att översätta till ett formellt beslut om den egen interna inriktningen i arbetet.

Övrig styrning – påverkan utan samverkan eller mandat

Ibland kan aktörer som inte själva varit med i samverkan ändå välja att följa den aktörsgemensamma inriktningen. I andra fall kan aktörer påverka inriktning och samordning även utan formella beslut eller samverkan, exempelvis genom att kommunicera ut hur de tycker att andra ska agera – trots att de inte har mandat att leda, och utan att det skett någon samverkan. Även om det varken handlar om ledning eller samverkan i de här fallen kan det ändå resultera i att inriktning och samordning uppnås. Detta kallas för övrig styrning.

Förhållningssätt

Förhållningssätten bidrar till att skapa en gemensam grund för den aktörsgemensamma hanteringen. Ju fler som känner till och agerar utifrån förhållningssätten, desto större är sannolikheten att vi förstår varandra och agerar tillsammans på ett effektivt sätt.

Förhållningssätten kan beskrivas som **sätt att tänka som påverkar våra resonemang, attityder och agerande**. De kan ses som mentala kompasser som vägleder vårt tänkande och våra handlingar på ett konstruktivt sätt. Syftet med förhållningssätten är att de ska motverka vanliga brister vid hanteringen av samhällsstörningar i fredstid och under höjd beredskap.

Ramverket beskriver sex förhållningssätt:

- **Lyssna in och kommunicera aktivt!** På så vis kan vi bättre förstå informationsbehov hos varandra och anpassa vår information till de som ska ta emot och agera utifrån den. Ett kommunikativt förhållningssätt påverkar även förtroendet positivt – dels mellan samverkande aktörer, dels gällande allmänhetens förtroende till myndigheternas och samhällets förmåga att hantera samhällsstörningar.
- **Ha perspektivförståelse!** Sätt er in i – och förstå – andras perspektiv som komplement till det egna. Om vi är nyfikna, ställer frågor och aktivt försöker förstå andras perspektiv får vi en mer heltäckande bild av samhällsstörningen och hjälpbehoven.
- **Se helheten!** Se den egna organisationen som en del av en helhet – en pusselbit i ett större system. När vi har helhetssyn tar vi ansvar för det egna uppdraget samtidigt som vi aktivt bidrar till att den gemensamma hanteringen blir så effektiv som möjligt.
- **Ta medvetna beslut!** Det handlar dels om att vara medveten om hur vi människor fattar beslut, dels om att fatta beslut på ett mer medvetet sätt.
- **Var proaktiv!** Om vi ska hantera samhällsstörningar effektivt behöver vi vara proaktiva snarare än att vara avvaktande. Det innebär att försöka ligga steget före både i tanke, planering och handling.
- **Agera handlingskraftigt!** Handlingskraft påminner oss om behovet att fokusera på effekter och inte fastna i försiktighet och rädsla att göra fel. Handlingskraft är viktigt för att önskade effekter ska kunna uppnås så snabbt som möjligt

